

УДК 74.01:741.02

DOI <https://doi.org/10.32782/uad.2026.2.2>**Антонова Яна Вікторівна,**

старший викладач кафедри рисунка

Київської державної академії декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла Бойчука

ORCID ID: 0009-0003-3036-063X

antonova_y@kdidpamid.edu.ua

ХУДОЖНЬО-СТИЛІСТИЧНИЙ ВИМІР МОДЕРНУ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОГО ДИЗАЙНЕРСЬКОГО МИСЛЕННЯ В РИСУНКУ

У статті здійснено комплексне дослідження художньо-стилістичного виміру модерну як ефективного інструменту формування сучасного дизайнерського мислення в процесі професійної підготовки майбутніх фахівців з дизайну засобами навчального рисунка. Модерн розглядається як цілісна художня система, що сформувала нові принципи формотворення, декоративної організації площини та пластичної виразності зображення на межі XIX–XX століть. Визначено, що лінійна пластика, орнаментальна ритміка, площинна організація композиції та стилізація природних форм становлять методологічний ресурс розвитку образного, композиційного й проектного мислення студентів.

Метою дослідження є визначення ролі художньо-стилістичних засад модерну у формуванні професійного дизайнерського мислення засобами рисунка. Методологія базується на мистецтвознавчому аналізі стилю, порівняльному аналізі теоретичних джерел з історії мистецтва та дизайн-освіти, узагальненні наукових підходів до проблем формування художнього мислення, а також аналізі навчальної й творчої практики.

У результаті дослідження встановлено, що стилістична система модерну активізує процеси композиційного узагальнення форми, розвиває культуру лінії, ритмічну організацію площини та здатність до структурного бачення зображення. Показано, що трансформація живописного образу в лінійно-графічну інтерпретацію сприяє формуванню аналітичного мислення, навичок стилізації та візуального моделювання форми. Застосування принципів модерну в освітньому процесі забезпечує синтез академічної художньої традиції з сучасними підходами візуального проектування.

Доведено, що інтеграція художньо-стилістичних засад модерну в систему викладання рисунка розширює виражальні можливості графічної мови, формує цілісне художньо-дизайнерське мислення та забезпечує спадкоємність мистецьких традицій у сучасному візуальному середовищі.

Ключові слова: модерн, рисунок, художній стиль, дизайнерське мислення, композиція, стилізація форми, візуальна мова, дизайн-освіта.

Antonova Yana. ARTISTIC AND STYLISTIC DIMENSION OF ART NOUVEAU AS A TOOL FOR FORMING CONTEMPORARY DESIGN THINKING IN DRAWING

The article presents a comprehensive study of the artistic and stylistic dimension of Art Nouveau as an effective tool for shaping contemporary design thinking in the professional training of future designers through academic drawing. Art Nouveau is considered as an integral artistic system that established new principles of form-making, decorative organization of the plane, and plastic expressiveness at the turn of the nineteenth and twentieth centuries. It is determined that linear plasticity, ornamental rhythm, planar composition, and stylization of natural forms constitute an important methodological resource for the development of figurative, compositional, and project-oriented thinking in students.

The purpose of the research is to determine the role of the artistic and stylistic principles of Art Nouveau in the formation of professional design thinking through drawing. The methodology is based on art historical analysis of stylistic features, comparative analysis of theoretical sources on art history and design education, generalization of scientific approaches to the formation of artistic thinking, and analysis of educational and creative practice.

The research establishes that the stylistic system of Art Nouveau activates the processes of compositional generalization, develops line culture, rhythmic organization of the plane, and the ability for structural visual perception. It is shown that the transformation of a painterly image into a linear graphic interpretation contributes to analytical thinking, stylization skills, and visual modeling of form. The application of Art Nouveau principles in the educational process ensures the synthesis of academic artistic tradition with contemporary visual design approaches.

It is proved that the integration of Art Nouveau artistic and stylistic principles into drawing education expands the expressive possibilities of graphic language, forms holistic artistic and design thinking, and ensures continuity of artistic traditions within the modern visual environment.

Key words: Art Nouveau, drawing, artistic style, design thinking, composition, form stylization, visual language, design education.

Вступ. Сучасний розвиток дизайн-освіти відбувається в умовах глибокої трансформації візуальної культури, зумовленої цифровізацією творчих процесів, зміною комунікативних моделей та зростанням ролі візуальної інформації в соціальному просторі. У цих умовах особливої актуальності набуває проблема формування професійного мислення майбутніх дизайнерів, здатних поєднувати художню традицію з сучасними підходами візуального проектування. Базовою складовою такого формування залишається академічний рисунок як універсальний інструмент розвитку композиційного бачення, просторового мислення та пластичного узагальнення форми.

Водночас пошук ефективних художньо-методологічних засад удосконалення професійної підготовки дизайнерів актуалізує звернення до історико-мистецької спадщини, зокрема до стилістичних систем, що сформували нові принципи організації зображення та візуальної мови мистецтва. Одним із таких явищ є модерн – художній напрям кінця XIX – початку XX століття, у межах якого було вироблено цілісну естетичну концепцію синтезу мистецтв, органічної єдності декоративного й функціонального начал та новаторських підходів до формотворення.

Художньо-стилістична система модерну ґрунтується на лінійній пластичності, орнаментальній ритміці, площинно-декоративній організації композиції та стилізації природних форм. Ці засади формують особливий тип візуального мислення, у якому лінія виступає провідним засобом виразності, а форма підпорядковується ритмічній і декоративній цілісності зображення. Такий підхід є співзвучним сучасним принципам дизайн-мислення, що базуються на узагальненні, структурності та візуальній лаконічності форми.

Попри значну кількість мистецтвознавчих досліджень модерну як історико-художнього

феномену, його методичний потенціал у системі викладання рисунка та формуванні дизайнерського мислення залишається недостатньо осмисленим. Потребує наукового обґрунтування питання інтеграції художньо-стилістичних принципів модерну в освітній процес підготовки дизайнерів.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю осмислення художньо-стилістичного виміру модерну як ефективного інструменту формування сучасного дизайнерського мислення засобами рисунка.

Матеріали та метод. Матеріальну базу дослідження становлять наукові праці з теорії стилю, історії мистецтва та методики художньої освіти, присвячені проблематиці модерну, формотворення та розвитку дизайнерського мислення, а також зразки художньої й навчальної практики з дисципліни «Рисунок». До аналізу залучено твори образотворчого мистецтва модерну, що репрезентують характерні принципи лінійної пластики, орнаментальної ритміки та площинно-декоративної організації композиції, а також навчальні роботи студентів дизайнерських спеціальностей, у яких застосовано методи стилістичної трансформації форми. Джерельну основу складають мистецтвознавчі дослідження, фахові публікації з дизайн-освіти та матеріали творчо-педагогічної практики. Методологічну основу становить комплекс загальнонаукових і спеціальних мистецтвознавчих методів. Мистецтвознавчий аналіз застосовано для виявлення художньо-стилістичних особливостей модерну та осмислення його формотворчих принципів. Порівняльний метод використано для зіставлення стилістичних засад модерну з сучасними підходами формування дизайнерського мислення. Метод теоретичного узагальнення забезпечив систематизацію наукових підходів до інтерпретації стилю як чинника професійної художньої підготовки.

Структурно-композиційний аналіз рисунка дозволив визначити закономірності організації площини, ритмічної побудови та лінійної виразності зображення. Метод аналізу навчальної практики сприяв виявленню педагогічного потенціалу стилістики модерну у формуванні композиційного бачення, культури лінії та здатності до стилізації форми.

Результати дослідження. Модерн (Art Nouveau) як художній напрям кінця XIX – початку XX століття сформував нову естетичну систему, у межах якої утвердилася ідея синтезу мистецтв, художньої цілісності та органічної єдності декоративного і функціонального начал. Відмова від еkleктики історичних стилів і прагнення до створення нової універсальної художньої мови зумовили появу принципово нових підходів до формотворення, просторової організації та декоративної стилізації образу [10, с. 15–18].

Стилістична система модерну ґрунтується на переосмисленні природних форм і їх декоративній інтерпретації. Лінія стає провідним засобом виразності, визначаючи ритм, пластику й композиційну структуру твору. Хвилеподібні контури, текучість силуетів і орнаментальна організація

площини формують цілісний художній простір, у якому кожен елемент підпорядкований загальному ритму [13, с. 42–47]. Особливого значення в модерні набуває графічне мислення. Рисунок перестає бути допоміжним етапом створення зображення й перетворюється на самостійну художню систему. Площинність трактування форми, силуетна виразність і лінійна стилізація стають основою візуальної мови модерну. Такий підхід змінює принципи побудови зображення: замість світлотіньового моделювання переважає контурна організація форми та декоративне узагальнення деталей [9, с. 612–618]. У художній практиці модерну простежується синтез образотворчого мистецтва, архітектури та дизайну середовища. Формотворчі принципи стилю активно впроваджувалися у графіку, плакат, книжкову ілюстрацію та декоративно-прикладне мистецтво, що сприяло формуванню універсальної художньої мови епохи [5, с. 24–31].

Покажемо процес трансформації живописної форми у графічну стилізацію. У живописі композиція вибудовується через колірні співвідношення, фактурність мазка та тональні градації. У графічній інтерпретації

Рис. 1. Трансформація живописної форми у графічну стилізацію в естетиці модерну: зліва – живописний твір; справа – лінійно-декоративна інтерпретація

відбувається переосмислення образу через лінійну організацію площини: колірна багаточаровість замінюється контрастом чорного й білого, просторове моделювання – площинною побудою, а пластична експресія мазка – ритмікою контурів (рис. 1).

У такій трансформації зберігається композиційна структура твору, проте змінюється система виражальних засобів. Силует набуває домінуючого значення, а деталі підпорядковуються декоративній цілісності. Орнаментальні мотиви та ритмічні повтори ліній формують структурну єдність композиції, що є характерною ознакою модерну [6, с. 84–92].

Особливе місце в художній системі модерну посідає трактування людської фігури. Анатомічна точність поступається пластичній узагальненості, контури підпорядковуються ритміці композиції, а тілесна форма інтегрується в декоративну структуру площини. Такий підхід формує образну цілісність і підсилює емоційно-пластичну виразність твору (рис. 2) [13, с. 115–121].

У контексті професійної підготовки дизайнерів звернення до стилістики модерну набуває методичного значення. Переклад живописного образу у лінійно-графічну систему

розвиває аналітичне мислення, здатність до стилізації та узагальнення форми. Рисунок виступає інструментом структурного осмислення композиції, формування ритмічної організації площини та розвитку декоративного бачення [1, с. 6–9; 3, с. 230–233].

Викладання дисципліни «Рисунок» у дизайнерській освіті передбачає поєднання академічної школи з формотворчими принципами модерну. Лінійна побудова форми, площинне трактування зображення та орнаментальне мислення сприяють формуванню професійної культури візуального мислення й розвитку художньо-проектних компетентностей майбутніх дизайнерів [2, с. 34–36]. Модерн постає не лише історичним художнім явищем, а й актуальним методичним ресурсом. Його графічна система дозволяє інтегрувати академічну основу рисунка з сучасними вимогами візуальної комунікації, формуючи цілісне художньо-дизайнерське мислення.

Висновки. У результаті проведеного дослідження встановлено, що художньо-стилістична система модерну є ефективним інструментом формування сучасного дизайнерського мислення в освітньому процесі

Рис. 2. Антонова Я. В. Марення. Полотно, олія. 110×160 см. 2017

рисунка. Визначено, що лінійна пластика, площинно-декоративна організація форми, силуетна цілісність та орнаментальне мислення модерну сприяють розвитку композиційного узагальнення, структурного бачення зображення та культури лінії.

Доведено, що трансформація живописної форми у лінійно-графічну інтерпретацію активізує аналітичне мислення, формує навички стилізації та візуального моделювання, а також розвиває здатність до цілісного композиційного осмислення форми й простору. Рисунок у цьому контексті виступає не лише академічною дисципліною, а й інструментом формування художньо-проектного мислення майбутніх дизайнерів.

Обґрунтовано, що інтеграція художньо-стилістичних принципів модерну в систему викладання рисунка забезпечує синтез академічної художньої традиції з сучасними підходами візуальної комунікації. Модерн постає актуальним методичним ресурсом, що розширює виражальні можливості

графічної мови та сприяє формуванню цілісного художньо-дизайнерського мислення.

Наукова новизна дослідження полягає в обґрунтуванні методичного потенціалу художньо-стилістичної системи модерну як цілісного інструменту формування дизайнерського мислення засобами академічного рисунка; у визначенні закономірностей стилістичної трансформації живописної форми в лінійно-графічну модель як педагогічного прийому розвитку аналітичного та композиційного мислення; у конкретизації ролі лінійно-декоративних принципів модерну в структурному осмисленні зображення та формуванні візуально-проектної культури майбутніх дизайнерів.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробленні методик стилістичної трансформації форми в навчальних програмах мистецьких і дизайнерських спеціальностей та інтеграції художньо-стилістичних засад модерну із сучасними цифровими інструментами візуального проектування.

Література:

1. Брильов С., Глухенький І., Журавльова Н., Кочубей М. Академічна школа в сучасних умовах: стратегії розвитку образотворчого мистецтва та дизайну в мистецьких закладах вищої освіти України. *Українська академія мистецтва*. 2024. № 35. DOI: <https://doi.org/10.32782/2411-3034-2024-35-11>
2. Брильов С. В., Кузьмічова В. С. Актуальність академічної школи в образотворчому мистецтві та дизайні у сучасних умовах. *Eurointegration in Art, Science and Education: Experience, Development Perspectives* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. Klaipėda : Klaipėda University, 2024. С. 33–36. URL: https://www.researchgate.net/publication/393650249_Aktualnist_akademicnoi_skoli_v_obrazotvorcomu_mistectvi_ta_dizajni_u_sucasnih_umovah
3. Брильов С. В., Кузьмічова В. С., Колесников В. В. Образотворче мистецтво та дизайн в епоху діджиталізації: тренди, виклики. *АРТ-платФОРМА*. 2024. Вип. 10 (2). С. 228–241. DOI: <https://doi.org/10.51209/platform.2.10.2024.228-241>
4. Тимо О. Модерн як художнє втілення теорії стилю епохи. *Вісник Львівського університету. Серія філософські науки*. 2011. Т. 14, № 1. DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/vps.2011.14.16>
5. Arnason H. H., Mansfield E. C. *History of modern art: painting, sculpture, architecture, photography*. 7th ed. Upper Saddle River, NJ : Pearson, 2012. ISBN 978-0-205-25947-2.
6. Ashby C. *Art nouveau: art, architecture and design in transformation*. London : Bloomsbury Visual Arts, 2022. 272 p. ISBN 978-1350061156.
7. Bammes G. *The artist's guide to human anatomy*. New York : Dover Publications, 2004. 143 p.
8. Brylov S., Glukhenkij I., Kochubei M. Visual arts in the professional training of a designer: the importance of drawing, painting, and sculpture. *Baltic Journal of Legal and Social Sciences*. 2025. № 2 (69). P. 104–112. DOI: <https://doi.org/10.30525/2592-8813-2025-2-13>
9. Gombrich E. H. *The story of art*. 16th ed. London : Phaidon Press, 1995. 688 p.
10. Greenhalgh P. *Art nouveau, 1890–1914*. New York : Harry N. Abrams, 2000. 496 p.
11. Klemm C. (ed.). *Alberto Giacometti*. New York : The Museum of Modern Art ; Zürich : Kunsthau Zürich, 2001. 296 p. URL: https://assets.moma.org/documents/moma_catalogue_165_300204621.pdf
12. Kushwaha K., Srivastava N. Analytical study of implication of Art Nouveau in designers' practice. *International Journal of Innovation, Creativity and Change*. 2021. Vol. 15, Iss. 11. URL: https://www.ijcc.net/images/Vol_15/Iss_11/16249_Kushwaha_2021_E1_R.pdf

13. Silverman D. L. *Art nouveau in fin-de-siècle France: politics, psychology, and style*. Berkeley : University of California Press, 1992. 450 p.

References:

1. Brylov, S., Glukhenkyi, I., Zhuravlova, N., & Kochubei, M. (2024). Akademichna shkola v suchasnykh umovakh: stratehii rozvytku obrazotvorchoho mystetstva ta dyzainu v mystetskykh zakladakh vyshchoi osvity Ukrainy [Academic school in modern conditions: Strategies for the development of fine arts and design in art higher education institutions of Ukraine]. *Ukrainska akademiia mystetstva*, (35). <https://doi.org/10.32782/2411-3034-2024-35-11> [in Ukrainian].
2. Brylov, S. V., Kuzmichova, V. S. (2024). Aktualnist akademichnoi shkoly v obrazotvorchomu mystetstvi ta dyzaini u suchasnykh umovakh [The relevance of the academic school in fine arts and design in modern conditions]. In *Eurointegration in Art, Science and Education: Experience, Development Perspectives* (pp. 33–36). Klaipėda: Klaipėda University. URL: https://www.researchgate.net/publication/393650249_Aktualnist_akademichnoi_skoli_v_obrazotvorchomu_mistectvi_ta_dizaini_u_sucasnih_umovah [in Ukrainian].
3. Brylov, S. V., Kuzmichova, V. S., & Kolesnykov, V. V. (2024). Obrazotvorche mystetstvo ta dyzain v epokhu didzhytalizatsii: trendy, vyklyky [Fine art and design in the era of digitalization: Trends and challenges]. *ART-Platforma*, 10(2), 228–241. <https://doi.org/10.51209/platform.2.10.2024.228-241> [in Ukrainian].
4. Tymo, O. (2011). Modern yak khudozhnie vtilennia teorii styliu epokhy [Modern as an artistic embodiment of the epoch style theory]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Serii filosofski nauky*, 14(1). <https://doi.org/10.30970/vps.2011.14.16> [in Ukrainian].
5. Arnason, H. H., & Mansfield, E. C. (2012). *History of modern art: Painting, sculpture, architecture, photography* (7th ed.). Upper Saddle River, NJ: Pearson.
6. Ashby, C. (2022). *Art nouveau: Art, architecture and design in transformation*. London: Bloomsbury Visual Arts.
7. Bammes, G. (2004). *The artist's guide to human anatomy*. New York: Dover Publications.
8. Brylov, S., Glukhenkyi, I., & Kochubei, M. (2025). Visual arts in the professional training of a designer: The importance of drawing, painting, and sculpture. *Baltic Journal of Legal and Social Sciences*, 2(69), 104–112. <https://doi.org/10.30525/2592-8813-2025-2-13>
9. Gombrich, E. H. (1995). *The story of art* (16th ed.). London: Phaidon Press.
10. Greenhalgh, P. (2000). *Art nouveau, 1890–1914*. New York: Harry N. Abrams.
11. Klemm, C. (Ed.). (2001). *Alberto Giacometti*. New York: The Museum of Modern Art; Zürich: Kunsthaus Zürich. URL: https://assets.moma.org/documents/moma_catalogue_165_300204621.pdf
12. Kushwaha, K., & Srivastava, N. (2021). Analytical study of implication of Art Nouveau in designers' practice. *International Journal of Innovation, Creativity and Change*, 15(11). URL: https://www.ijicc.net/images/Vol_15/Iss_11/16249_Kushwaha_2021_E1_R.pdf
13. Silverman, D. L. (1992). *Art nouveau in fin-de-siècle France: Politics, psychology, and style*. Berkeley: University of California Press.

Дата першого надходження статті до видання: 22.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 19.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 30.04.2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)